

Capítol 5

**L'entorn tecnològic dels joves:
dels nivells de difusió de la tecnologia
a la transformació de les pràctiques
d'informació i comunicació**

La relació particular dels joves amb les TIC està explorada des de diferents punts de vista en nombrosos estudis i informes internacionals.⁵⁵ D'una banda, s'ha analitzat en termes quantitativs relacionats amb els nivells de difusió de la tecnologia i intensitat d'ús –temps i freqüència de connexió– i, de l'altra, pel que fa a característiques de les activitats realitzades amb les TIC: ús de l'ordinador i del mòbil, d'Internet, de videojocs, etc. En altres casos se subratllen aspectes qualitativs com ara les motivacions i valoracions de la població jove al voltant de l'ús de la tecnologia i de les seves aplicacions pel que fa a les particularitats del(s) seu(s) mode(s) de vida –la gestió i organització dels temps diari i les activitats quotidianes–,⁵⁶ les seves circumstàncies socials, familiars, acadèmiques, econòmiques i culturals i, per tant, les possibilitats que ofereix la tecnologia i la seva utilitat respecte de la sociabilitat, la diversió i l'entreteniment, la identitat i l'aprenentatge.

A Catalunya s'ha distingit entre dos grups d'edat ben definits pel que fa a les seves característiques, comportament i nivell d'incorporació de les TIC: la jove Catalunya i la Vella Catalunya.⁵⁷ Aquesta distinció es feia basant-se en la consideració dels canvis socials, polítics, econòmics i culturals en l'últim terç del segle passat, coincidint amb la presència creixent de la tecnologia en la vida quotidiana. En aquest sentit, en el moment en què s'ha realitzat aquest estudi, cal assenyalar que la població de 30 anys o menys –el 36% a Catalunya i Espanya⁵⁸– ha desenvolupat la seva vida en unes condicions socials, polítiques, econòmiques i culturals totalment diferents a les condicions en què van viure els seus pares. Les conseqüències han estat significatives pel que fa a un decisiu increment del nivell educatiu i cultural, la transformació del món laboral i el creixement de la classe mitjana. A Catalunya és destacable la recuperació de la percepció i expressió de la identitat pel que fa a la capacitat autònoma de desenvolupament en l'àmbit social, polític i individual.

Si tenim en compte l'explosió de la proliferació de les TIC i les seves aplicacions –els telèfons mòbils i Internet, sobretot–, en la dècada dels noranta del segle passat, la població de 15 anys o menys (el 15% a Catalunya i Espanya)⁵⁹ ha crescut en un entorn de presència tecnològica creixent. Així, per exemple, el 75-89% de les persones d'entre 14 i 22 anys a

---

55. Fonts: pel que fa al context internacional: Telenor (2003); USC Annenberg School Center for the Digital Future (2003 i 2004). World Internet Project; PEW Internet Research Center (2005a i 2005b); OECD (2004/2006); The Kaiser Family Foundation (2006); European Commission (2006); Mediapro (2006); I en relació a Catalunya i Espanya: Institut d'Infància i Món Urbà (2002); Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC, 2003-2005); Martínez i Sanmartí [et al.] (2005); Instituto Nacional de Estadística (INE, 2003-2006); EGM (2000-2007); Telefónica (2005-2006); Fundación Telefónica (2006); Gordo López i Megías Quirós (2006); Institut de Recerca sobre Qualitat de Vida, Universitat de Girona/Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) (2006); Fernández (2007).

56. S'inclou, naturalment, el consum de mitjans de comunicació tradicionals (televisió, ràdio, premsa, cinema, etc.). Així, ja l'any 2002 s'exposa clarament l'impacte d'Internet sobre el consum de televisió a Catalunya: "la pràctica comunicativa que més ha patit l'ús d'Internet ha estat la televisió. Un 16,6% de la gent la veu menys des que es connecta i, d'aquest 16,6%, el 61,7% són joves de menys de 30 anys". Vegeu Castells, Tubella [et al.] (2003).

57. Castells, Tubella [et al.] (2003).

58. NE (gener 2006).

59. INE (gener 2006).

Espanya disposava de telèfon mòbil l'any 2000, davant de només el 36-75% dels més grans de 22 anys, depenent del nivell d'ingressos i del nivell educatiu.⁶⁰ En aquest sentit, d'acord amb les dades corresponents a Catalunya i Espanya, respectivament, l'any 2006,⁶¹ el 83,1% i el 75,8% de la població entre 10 i 14 anys ha utilitzat l'ordinador els últims tres mesos, davant el 58,7% i el 54,1% dels més grans de 15 anys; el 83,3% i el 71,1% de la població entre 10 i 14 anys s'ha connectat a Internet en els últims tres mesos, davant el 53,9% i el 48,6% dels més grans de 15 anys; i el 47,4% i el 57,7% de la població entre 10 i 14 anys ja disposava de telèfon mòbil.

Diversos estudis han descrit, en l'àmbit internacional, una relació directa entre la presència de fills en les famílies i l'increment de la presència i ús de les TIC en l'àmbit domèstic. Segons dades corresponents a Espanya el 2006, un 50-58% de les famílies amb fills –ja siguin grans, mitjans o petits– tenen accés a Internet a casa, davant el menys del 34% de la resta de les llars.⁶² D'altra banda, segons dades corresponents a Catalunya el 2005, les llars amb nens d'entre 10 i 14 anys presenta nivells més alts d'equipaments en termes d'ordinadors, connexió a Internet, telèfons mòbils, reproductors de música MP3 i DVD.⁶³

La difusió d'Internet a Espanya i Catalunya en relació amb l'estructura familiar es mostra a la taula 1. Catalunya torna a presentar nivells d'incorporació superiors a la mitjana espanyola.

Taula 1. Difusió d'Internet a Espanya i Catalunya respecte a la mida de les famílies (2006)

Nombre de persones a la llar	Espanya	Catalunya
1 persona	37,0	39,5
2 persones	35,7	39,1
3 persones	50,3	57,3
4 persones	57,6	64,5
5 o més persones	50,7	59,6
Total usuaris	48,6	53,9

Font: Instituto Nacional de Estadística (INE). *Encuesta de tecnologías de la información en los hogares*.
<<http://www.ine.es>>

Els nivells de connexió a Internet són clarament més elevats en les llars on viuen més de dues persones, segons confirmen aquestes dades. És a dir, es detecta un nivell més alt en llars en què presumiblement conviuen membres de diverses generacions dins d'una mateixa

60. Font: Institut d'Infància i Món Urbà (2003).

61. INE (2006).

62. Telefónica (2006).

63. Fundació Observatori per a la Societat de la Informació (FOBSIC).

família: per sobre del 50% en llars amb 3, 4 o 5 persones, davant nivells inferiors al 40% en les llars on viuen una o dues persones. Seguidament, la taula 2 identifica, amb dades corresponents al conjunt d'Espanya el 2006, la presència de fills en edat escolar en aquestes llars, d'acord amb l'increment d'accés a Internet des del centre de formació: 5-6% a les llars on viuen una o dues persones, davant el 12-16% en llars amb més de dues persones. Cal puntualitzar que els valors percentuals en aquesta taula (i a la taula 1) es refereixen a la població més gran de 15 anys.

Taula 2. Difusió d'Internet a Espanya respecte a la mida de la llar i el lloc de connexió (2006)

Percentatge d'usuaris d'Internet en els últims tres mesos			
Nombre de persones a la llar	Lloc de connexió		
	Llar	Centre de treball	Centre de formació
Total usuaris	70,7	45,4	12,6
1 persona	58,8	56,3	5,2
2 persones	65,2	51,8	6,1
3 persones	69,6	46,5	12,3
4 persones	75,4	43,2	15,0
5 o més persones	70,6	39,4	16,3

Font:: Instituto Nacional de Estadística (INE). *Encuesta de tecnologías de la información en los hogares*.
<<http://www.ine.es>>

D'altra banda, els estudis citats han descrit la influència dels membres més joves de les famílies en relació amb la presa de decisions al voltant de l'adquisició d'equipament tecnològic, com els ordinadors, connexió a Internet, telèfons mòbils, videojocs, etc. També han constatat un sentiment més gran de propietat respecte a les TIC per part dels menors en l'entorn familiar que no pas respecte dels mitjans de comunicació i els aparells *tradicionals* –com la televisió–, i en relació amb la localització creixent de les TIC en l'habitació dels fills, cosa que permet un ús més autònom i privat.

Les diferències sociodemogràfiques respecte de l'accés a les TIC desapareixen entre els més joves per la presència creixent de tecnologia en l'entorn en què desenvolupen les seves vides. Ho demostren, per exemple, les dades referents a Espanya i Catalunya l'any 2006 de la taula 3, en què s'observa que les nenes entre 10 i 14 anys utilitzen els ordinadors i els telèfons mòbils i es connecten més a Internet que els nens de la seva mateixa edat, en contraposició amb les dades corresponents al gènere i respecte als més grans de 15 anys descrits en el capítol 4.

Taula 3. Nivell de difusió dels ordinadors, Internet i telèfons mòbils entre la població de 10 a 14 anys a Espanya i Catalunya respecte al gènere (2006)

Percentatge d'usuaris d'Internet en els últims tres mesos segons el gènere						
Gènere	Ordinadors		Internet		Telèfon mòbil	
	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya
Total usuaris 10-14	75,8	83,1	71,1	83,3	57,7	47,4
Nens	74,0	81,0	69,8	80,4	52,4	47,1
Nenes	77,7	85,2	72,6	86,4	63,2	47,6

Font: Instituto Nacional de Estadística (INE). *Encuesta de tecnologías de la información en los hogares*.
<<http://www.ine.es>>

Les dades i consideracions resumides en aquesta secció permeten confirmar –encara amb més fonament– allò que ja s'ha definit com a *generació Internet*,⁶⁴ en referència als sectors més joves de la població, que viuen en un entorn en què la presència de les TIC tendeix a ser constitutiva.

A més, sense oblidar el pes d'importants factors demogràfics, socials i econòmics, totes aquestes dades suggereixen una forta tendència cap a l'augment gradual i significatiu de la participació activa i decisiva dels joves en la transformació de les pràctiques de comunicació, relacionada amb la incorporació i l'ús de la tecnologia, sobretot en l'entorn domèstic, i l'increment de la importància de les TIC com a eines i fonts d'informació i entreteniment.⁶⁵

Les dades que es concentren específicament en els nivells d'incorporació de les TIC no són suficients a l'hora de descriure i analitzar la relació entre la difusió de la tecnologia i les transformacions socials, econòmiques i culturals en les societats contemporànies. Es fa, doncs, necessari explorar l'evolució en les característiques d'ús de les TIC i el seu impacte en la vida quotidiana i pel que fa a les pràctiques d'informació i comunicació, incloent-hi el consum de mitjans de comunicació *tradicionals*.⁶⁶

64. Castells, Tubella [et al.] (2003).

65. Molts dels informes i estudis que s'han citat inclouen seccions sobre la preocupació dels adults respecte dels efectes de les TIC en els joves, enteses com a "mitjans de comunicació", i en relació, sobretot, amb l'ampliació dels continguts accessibles i el temps que els nens i adolescents dediquen al seu ús i consum. Sobre aquests aspectes i, també, sobre algunes contradiccions que provoquen, vegeu: Taberero, Dwyer, Tubella (2006).

66. A Telefónica (2006) s'insisteix en la necessitat de canviar el focus de les anàlisis que s'hi refereixen, des de l'interès tradicional en la infraestructura (terminals i xarxes) fins a l'exploració de l'ús de serveis per part dels usuaris. Pel que fa al context internacional, vegeu també OECD (2004/2006).